

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DŽELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka - popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaits
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Par milijard za par bomb, ki so se sicer izplačale - a kaj sedaj?

V povestih o vojnah je nešteto zgrajanja proti sovražniku, ki je ne samo prodiral, napadal in se vojskoval, ampak tudi rojal, pozigal, posiljeval in moril žene, starce in otroke.

Ampak barbari v prošlosti so bili v tem oziru v primeri s sedanjimi napadi na civilno prebivalstvo pritlikavci. Dasi se je današnja civilizacija razvijala v duhu osvobojevanja iz barbarske prošlosti, se je ob enem razvila v še večja barbarstva, kot pa smo jih poznali pod Turki, Atilom, pa pod Rimljani in pod azijskimi hordami. Požgali so vas in poklali v nji vse, kar jim je prišlo v roke. Odvedli so živino, odpeljali žito in še kar drugega se jim je zdelo vredno plena.

V sedanji vojni pa je bilo pomorenje že toliko civilnega prebivalstva, da so srednjevenski barbari, ki so klali in ropali, v primeri z današnjim afektivno atomsko bombo prej nego Nemci.

Sele v zacetku avgusta je bilo objavljeno, da se jim je na loga posrečila. Vsega skupaj so znašali stroški te iznajdbe dve milijardi dollarjev in rezultat sta bili dve atomski bombi, ki so jih naši letali spustili navzdol na Japonskem. Prvo se vrglo na japonsko vojno loko Hirošimo. To je bilo menda 7. avgusta t. i. Hirošima, s svojimi 340,000 prebivalci, se je ob udaru ene same atomske bombe spremeni v plamen in pepel. Trdijo, da je bilo 60 odstotkov vsega mesta hipoma uničenega in da je poginilo v dveh tretjinah mesta vse, kar je bilo živega v njemu — ljudje, živila, ptiči in golazeni.

Dohitela sem jo in jo namevala tudi prehiteti. Toda "oh, zdaj bo pot krajša, ko sva dve" me je prileplila ob svojo stran.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Količ besed, tudi solz! Pa obetanj in izmisljenih izgovorov je bilo treba, preden so se otroki udali. Dobra hrana. Krasen kraj. Cene ne previsoke.

Ali pobegniti so morali, pobegniti pred — grehom ...

Raziskovanje atomske sile je staro stvar. Na tisoče znanstvenikov se peče s tem že desetletja. Ampak v mirnem času jih ne bi nihče dal dve milijardi dollarjev na razpolago za tako iznajdbo, zato smo jo dobili šele v vojni. In to ne v mirnem, ampak v bojne nameste. Za preizkušnjo prve atomske bombe si je naše vrhovno poveljstvo izbralo omenjeno japonsko mesto Hirošimo in rezultat — tako trdijo vse naše merodajne vojaške oblasti, "je bil zadovoljiv". Ako ena sama bomba lahko poruši nad dve tretjini mesta, ki ima 340,000 prebivalcev, in ubije v njemu v eni sekundi nad 200,000 ljudi, je to že nekaj!

Ampak namesto plinov, ki se jih smatra za "neciviliziran" način vojskovjanja, so se dežele toliko bolj zapodile v posluževanje letal. Kajti z njimi lahko porušiš mostdaleč v notranjosti dežele, razrušiš tovarno in seješ smrt ter demoralizacijo med civilnim prebivalstvom.

Nihče se ni trudil toliko kakor Hitler, da bi z letali vojno skončal ko hitro mogoče. Njegovi veščaki so mu jih izpopolnjevali noč in dan in bil je gošdar zraka skozi prvi par let vojne.

Roosevelt pa ga je na polju letalstva izpodrinil, kot mu je leta 1941 svečano obljubil.

Toda Hitler je obljubljal nova "tajna orožja".

LADJA BUNKER HILL, nosilka letal, je šla v bitki pri Okinawi skozi zelo težko preizkušnjo. Napadli so jo japonski letali in zanetili na nji požar. A moštvo ga je udusilo in se ob enem borilo proti napadcem. Seveda, brez žrtev ni šlo. Položene so druga k drugi v sredi krova, kot razvidno z gornjim sliko.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Greh ...

Kakor pozabljen je stal stari zmaj v garaži. Godrnjaže si je družina brusila pete, toda treba je bilo štediti gasolin in zmanjševanje.

Sred julija pa so ga po dolnih tednih potegnili na beli dan, da so ga skrbno umili, mu rastopljajo pokrili z loščilom, mu preiskali srce in obisti, ga napojili in na vse zgodaj drugega ali tretjega dne se je družina znašla vanj in zbogom, mestne sence! Dva tedna počitnic, dva tedna svečega gozdnega ozračja v malem letovišču nekje v Michigangu ni karsibodi!

All že konec prvega tedna je nekoliko nadušljivo prihratali starci zmag zopet domov in iztrzeli družino pred domaćim pragom.

Kako to? Zakaj?

Nebo je bilo pregrnjeno s silo, tako se nismo praznili na sočaju, ampak samo parili v zagatni soparici. Dohajala sem gospodinjo zgoraj omenjene družine. Srednje velika žena, še mladega obraza in ne preobilna čez pas, vendar pretežka za boleče, v členkih zatekle noge. Za sabo je vlekla do vrha napoljen s kolescem opremljen košek. Eno od koles je na vsako sekundo pritajeno zajelo, kakor da bi se mu hotelo jokati.

Dohitela sem jo in jo namevala tudi prehiteti. Toda "oh, zdaj bo pot krajša, ko sva dve" me je prileplila ob svojo stran.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Količ besed, tudi solz! Pa obetanj in izmisljenih izgovorov je bilo treba, preden so se otroki udali. Dobra hrana. Krasen kraj. Cene ne previsoke.

Ali pobegniti so morali, pobegniti pred — grehom ...

Raziskovanje atomske sile je staro stvar. Na tisoče znanstvenikov se peče s tem že desetletja. Ampak v mirnem času jih ne bi nihče dal dve milijardi dollarjev na razpolago za tako iznajdbo, zato smo jo dobili šele v vojni. In to ne v mirnem, ampak v bojne nameste. Za preizkušnjo prve atomske bombe si je naše vrhovno poveljstvo izbralo omenjeno japonsko mesto Hirošimo in rezultat — tako trdijo vse naše merodajne vojaške oblasti, "je bil zadovoljiv". Ako ena sama bomba lahko poruši nad dve tretjini mesta, ki ima 340,000 prebivalcev, in ubije v njemu v eni sekundi nad 200,000 ljudi, je to že nekaj!

Hirohito je spoznal, da njegova "tajna vojna sredstva" atomske bombe ne bodo kos in je 10. avgusta oznani, da je Japonska pripravljena sprejeti mir.

Ampak atomska bomba dela vzlio končani vojni svetu velike skrbi. Kaj, če pride v roke čez nekaj let, ali čez dvajset let, kakemu novemu Hitlerju ali Mussolini? Ali pa kakemu

Vprašajoči moj pogled je zanj globoko zarez med obrvimi, pa ustnice, ki so se ji od ogroženosti skrivili, in kmanje.

"Da, pred grehom! Le glejte me." Še več pomenljivega kmanja, in molk.

Misli ne trpe praznine. Domisilja jo je hitela polniti z mavnimi, po poletni šegi skop oblečenimi telesi, ki so morda vede ali nevede igrala vlogo prepovedanega sadu v letovščinem raju in ki so se, nalik filmu "zvezdam", znala igračati v malem letovišču nekje v Michiganu ni karsibodi!

All že konec prvega tedna je nekoliko nadušljivo prihratali starci zmag zopet domov in iztrzeli družino pred domaćim pragom.

Kako to? Zakaj?

Nebo je bilo pregrnjeno s silo, tako se nismo praznili na sočaju, ampak samo parili v zagatni soparici. Dohajala sem gospodinjo zgoraj omenjene družine. Srednje velika žena, še mladega obraza in ne preobilna čez pas, vendar pretežka za boleče, v členkih zatekle noge. Za sabo je vlekla do vrha napoljen s kolescem opremljen košek. Eno od koles je na vsako sekundo pritajeno zajelo, kakor da bi se mu hotelo jokati.

Dohitela sem jo in jo namevala tudi prehiteti. Toda "oh, zdaj bo pot krajša, ko sva dve" me je prileplila ob svojo stran.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

Da bi si iskali oddiha kod drugod — zanikanje z glavo — zmanjkal bi gasolina za potravki.

Ni bilo treba ugibati, kam se bo opazuje o vremenu prej ali slej zasukale. Zakaj naslednji trenutek že je žena potarnala o počitnicah, ki si jih niso mogli privoščiti do konca. Zakaj ne? Uh, sam pekel je posegel vmes!

POVESTNI DEL

J. S. MACHAR:

Z mandatom visoke vlade

Ekscelenca je poprosil konzula, naj ga obišče.

"Priatelj" (ekselenca pravi sicer "phijatelj", kar se čuje nekako zaupno in se visokemu gospodu zelo poda) "slučajno sem izvedel, da nameravate Hansa obiskati. Poverim vam veliko nalogo. Vi Hansa poznate: s pisanjem človek pri njem nič ne opravi, kakor sploh pri nobenem slikarju na svetu in poslati mu stvar po uradni poti: ustrašil bi se in tekel s pisnjem k advokatu. Cela reč pa mora ostati strogo tajna. Vi bo ste šli k njemu kot diplomat in z mandatom vlade. Saj veste, kakšudak je: rečemo mu stvar naravnost, nam zabrusi svoj "Ne!" pa smo pri kraju. Sicer se tičeva, toda ravno zaradi tege ne morem ž njim govoriti o tej stvari. Tako bi si mislil, da mu hočem dati miloščino. Govorite ž njim vi in previdno! Nje ga je treba počasti, previdno navrati, toda saj ga poznate. Skratka: hočem mu dati mesto profesorja risanja na tehniki v Brnu."

"Hans?" se je konzul neverno zasmjal. Mislim, da tega ne bo prevzel in če tudi bi, da bi ga bilo tam treba z žebljički pribit in še potem bi vam vendar ušel!"

"Da bo mesto prevzel, ravno to je vaša naloga," je rekel ekselenca strog, "in če bo sprejet, bo ostal. Hans ni več oni mladenič, ki je vse filistre navdajal z grozo, in dalje ne pozabite, da ima ženo, da jo ima rad in da večkrat razmišlja, kaj bi ž njo bilo, če bi takole na nglem umrl."

"Toda dovolite ekselenca, ali ne bodo od njega zahtevali kakega doktora, ali kaj podobnega. Neki naš krajinar je pred nedavnim prosil za mesto učitelja risanja na gimnaziji in ga ni dobil, ker ni imel izpita iz grščine in latinsčine."

"Prosim vas, ne zbijajte šal." "Sveta resnica, ekselenca." "No, napiše si tukaj pogoje. Najprej bo imenovan za izrednega profesorja," in ekselenca

di ni celo popoldne nobeden ojni govoril. Hans je bil sploh molčeč. Zdaj pa zdaj je sicer še zablestel kak dovtip, kak lep spomin, kaka krepka primera, toda vse nekako bolj iz navade, iz rokodelstva, ko iz prekipevajočega, šumečega duha.

Po večerji, ko je gospa odšla spat, so prišle na vrsto cigare. Hans je po svoji navadi hodil po veliki sobi, konzul je mirno sedel pri kozarcu vina. In čakal...

Naenkrat se je Hans ustavil pred njim in mu ostro pogledal v oči: "Ali mi ne dajejo te profesure prav za prav kakor kak kot?"

"Tega bi ne rekel, Hans," je leno odgovoril konzul. "Ves, Avstrija prav za prav nima institucij, v katerih bi oskrbovala svoje zasluzne ljudi. Vlada tudi nima toliko denarja, da bi jih lahko zaposlila, in tako so našli tele profesure. Ves, na vse zadnje državo vendar grize vest zaradi zanemarjenih dolžnosti. In če gre vsak groš za vojsko, pa najde država vsaj tako profesuro."

"In izredni profesor, kaka stopnja je to, kak 'Rang' v primeri z vojsko?"

"Izredni profesor? Podpolkovnik."

"In kakšen rang ima František Taborsky?"

"František Taborsky je stopnik."

"Tedaj bi moral pred menoj stati haptacht!" se je zasmjal Hans.

"Seveda bi moral. Toda kaj pomaga vse skupaj, ko pa ti profesure ne moreš sprejeti," je resno pripomnil konzul.

"In ti bi jo sprejel?"

"Na mestu. Misli si: skrb za vsakdanji kruh, ali vsaj za krajec kruha je končana, ni ti treba s slikami iskati mecenov, niti čakati na naročila, ki so ti večkrat v dno duše zoporna, in kar je glavno: zapreš danes ali jutri oči, pa ima žena penzijo. Razen tega imaš terjeti na tehniki in delo in tako strašno, vsega skupaj kakši širi ure na teden. Toda, kakor pravim, to bi mene pripravilo do tega, da bi po taki službi zgrabil z obema rokama, pri tebi je stvar se drugačna."

"Ali menda nisem človek katkor ti?"

"Si, Hans, toda tebi je ta profesa zoprna."

"Hm, to bi se premagalo. Tako penzija za ženo, to je imeniten človeški izum. Taka siroti si vzame človeka, skrbi za njega vse življenje, človeku potem umrje, ona pa bi naj šla beracit —"

"Ziva resnica, Hans, toda —"

"Sicer pa imaš tudi zaradi slik popolnoma prav. pride človek, pa si želi to, želi ono — človek bi zblaznel nad takimi mesceni! Naslikaj mu večnega Žida, toda v ozadju hoče še imeti Jeruzalem in nad njim zahajajoče solnce. Pa sem ga vprašal, ali hoče še imeti na levi Betlehem in svete tri kralje in zvezde — pa je človek še dolgo premisljal, predno je rekel: Ne, to bi menda bilo preveč..."

"Toda meni se zdi, da ti nimaš niti trohe daru za takega učitelja."

"Daru? Človek zmore vse, če le hoče. Ko sem študiral na akademiji, sem se preživljal s poučevanjem na klavir, in kako sem učil!"

"Verujem ti. Če hočeš, si res lahko priden in vztrajen. Teh par sto tvojih slik —"

"E, ne govoril o tem. Reci mi: ali bi na mojem mestu sprejel?"

"Takoj."

"Dobro. Jaz bom tudi... Toda kam je treba pisati za to?"

"Ekselenca na Dunaj. Ali pa telegrafirati. To je krajše, in ti ne ljubis ravno pisanja pism. Pisal bom jaz. In potem bova takoj sestavila curriculum vitae."

"Čemu to?"

"To je za cesarja. Samo formalnost."

Hans se je zamisli.

"S tem curriculum vitae pa bo slaba. Veš, cesar je bil enkrat na razstavi, se ozrl na neko mojo sliko in rekel: 'Ja, malt der Herr lauter solche abschreckliche Sachen? Ko bo videl moje

KAKO IZHAJAMO Z JAPONCI, kar se jezikata tiče? Ne lahko. Glavni tolmači naši armadi in med častniki Hirohitove armade so tisti japonski fantje, mojte in učenjaki, ki so bili v Ameriki rojeni in so se po japonskem napadu na Pearl Harbor priglasili v ameriško vojno službo. Eden izmed njih je Eiju Higaci iz Los Angelesa (na levi), ki je v poslih tolmačenja med Američani in Japonci našel na Okinawi po čudnem naključju tudi svojega očeta. Videla sta se prvič po osmih letih. Oba sta naklonjena zmagli Zed. držav.

ime in se spomnil one slike, pa bode vsega mojega školnikovana konec."

"Ampak Hans, saj so vendar tvojega 'Povodnega moža' kupili za cesarski muzej! In ta je vendar tudi abschlelich."

Ob treh zjutraj sta oba šla spat. Konzulu se je to noč sanjalno o važnem poslanstvu, s katerim je šel z dunajskoga dvora na petrograjskoga.

Po osmih urah zjutraj sta sestavila telegram za ekselenco. Diplomaticno zavit, da bi bila varovana "najstrožja tajnost" "Sprejemem. Hans."

Pred obedom sta sestavila curriculum vitae. Za vse slučajje in da bi se Hansu pregnal strah, je bilo tam izrecno omenjeno, da je njegovo delo "Povodnji mož" bilo kupljeno za cesarski muzej. In da tam visi.

Nakar je napisal Hans dopis ekselenca, ki se je začel z besedami: Tukaj ti pošiljam das Lied vom armen Johannes. Konzulovo pismo imenovanemu gospofu pa se je začelo: Po uspešno izvršenem naloženem mi diplomatskem poslanstvu, se dovoljujem priporočati Vaši Ekselenčni še za nadaljnje usluge. Poznam n. pr. še deset slikarjev in dvajset literatov, pri katerih bi ne bilo toliko težav, kakor pri najinem prijatelju Hansu, če bi kje kaka služba..."

Ali menda nisem človek katkor ti?"

"Si, Hans, toda tebi je ta profesa zoprna."

"Hm, to bi se premagalo. Tako penzija za ženo, to je imeniten človeški izum. Taka siroti si vzame človeka, skrbi za njega vse življenje, človeku potem umrje, ona pa bi naj šla beracit —"

"Ziva resnica, Hans, toda —"

"Sicer pa imaš tudi zaradi slik popolnoma prav. pride človek, pa si želi to, želi ono — človek bi zblaznel nad takimi mesceni! Naslikaj mu večnega Žida, toda v ozadju hoče še imeti Jeruzalem in nad njim zahajajoče solnce. Pa sem ga vprašal, ali hoče še imeti na levi Betlehem in svete tri kralje in zvezde — pa je človek še dolgo premisljal, predno je rekel: Ne, to bi menda bilo preveč..."

"Toda meni se zdi, da ti nimaš niti trohe daru za takega učitelja."

"Daru? Človek zmore vse, če le hoče. Ko sem študiral na akademiji, sem se preživljal s poučevanjem na klavir, in kako sem učil!"

"Verujem ti. Če hočeš, si res lahko priden in vztrajen. Teh par sto tvojih slik —"

"E, ne govoril o tem. Reci mi: ali bi na mojem mestu sprejel?"

"Takoj."

"Dobro. Jaz bom tudi... Toda kam je treba pisati za to?"

"Ekselenca na Dunaj. Ali pa telegrafirati. To je krajše, in ti ne ljubis ravno pisanja pism. Pisal bom jaz. In potem bova takoj sestavila curriculum vitae."

"Čemu to?"

"To je za cesarja. Samo formalnost."

Hans se je zamisli.

"S tem curriculum vitae pa bo slaba. Veš, cesar je bil enkrat na razstavi, se ozrl na neko mojo sliko in rekel: 'Ja, malt der Herr lauter solche abschreckliche Sachen? Ko bo videl moje

v našem mestu ni nič novega. Snamejo ti ga pred nosom celo na uličnem pločniku. Cikaski gentlementi so pač take sorte, da te hočejo razbremeni prljage. Ker čim manj jo imaš, manj truda imaš."

Chicago je sicer pošteno katoliško mesto. Ima vernega katoličana za župana in večina policajev je irskega pokolenja, ki so vsi zvesti cerkvi, čeprav v svoji službi preklinajo kot sto vragov.

Ampak kadar tolovaji ukraje avto županu Kellyju, in kadar oropajo celo glavno policijsko postajo, potem se ti še vseeno zdi, da smo Cikasiani še v zvečju v fizičeve strelice na vse, kar ni po njegovih voljih. Ej, prijatelji, to vam grmi in treska tam doli na Nat'l Ave! Patmetni ljudje pa gredo svojo pot. Nekateri reveža pomilujejo, drugi se mu poredno smejejo. Resno vzame Radota le maloko. Dokaz temu je, da glavna tarča fičefaja, izposojenega od clevelandskega Jakata Debeveca, SANS, pri nas prav dobro napreduje. Zato pa se tukajšnji Sansovci ne spuščamo v polemiko, ker bi bila le v reklamo nasprotnikom. Z resnimi ljudmi, hočem reči, z iskrenimi, bi se že pomenili. Tako pa, "oce, odpusti jim!" — Frank Puncer.

Kolikšna je moč ameriških komunistov?

Sedaj, ko so se ameriški komunisti spet oklicali za politično stranko, mnogi razpravljajo, koliko so "nevarni" takozvanim ameriškim ustanovam in kakšne izgledne imajo v bodočih kampanjah. Njen novi glavni vodja je William Z. Foster, ki je pred leti že imel v vlogo, potem pa jo je dobil Earl Browder, ki je sedaj iz strankinega vodstva popolnoma vržen, češ, da je stranko vodil po krivih potih.

Kar se tiče glasov, jih ameriška komunistična stranka ni še nikoli dobila impozantno število, das bi iz vpljeta proti nji v kapitalističnem tisku in po radiju določili sklepali, da jih ima milijone. Največ glasov je dobila v volitvah leta 1932, v času skupaj 102,991 glasov. Vseh 522. Stiri leta pozneje je dobil komunistični predsedniški kandidat 80,159 glasov, leta 1940 pa le 46,251. Lani komunistična stranka pa sploh ni imela svojih kandidatov. V volilni kampanji je agitirala za Roosevelta in razne druge kandidate starih strank.

Jugoslavija za socializacijo težke industrije

Casniška agencija UP je dne 9. avgusta poročala iz Beograda o dalekosežnih načrtih Titove vlade, med njimi o planu za socializiranje vse težke industrije v Jugoslaviji. In rečeno je tudi, da bo tudi male industrije polovicu podržavljene.

Grčija naj se čimprej odloči, kam in kako

Po zgodi delavske stranke v Angliji je bilo grški vladni po Attlejevo naročeno, da naj si aranžira volitve ko hitro mogče, zato, da bo grško ljudstvo vedelo, pri čem da je. Delavska stranka trdi, da ne bo nadaljevala Churchillove politike v Grčiji, to je, da bi ji silila nepriljubljenega kralja nazaj, ampak želi pa, da se politično ozačuje na Grškem razčisti.

To se bo v kratkem moralno zgoditi in kot izgleda, v škodo kralju Georgu, ki bi mogel nazaj na grški tron samo s pomočjo angleške oborožene sile.

Eksekutiva A. F. L. se proglašila za namestnico konvencije

Po zgodi delavske stranke v Angliji je bilo grški vladni po Attlejevo naročeno, da naj si aranžira volitve ko hitro mogče, zato, da bo grško ljudstvo vedelo, pri čem da je. Delavska stranka trdi, da ne bo nadaljevala Churchillove politike v Grčiji, to je, da bi ji silila nepriljubljenega kralja nazaj, ampak želi pa, da se politično ozačuje na Grškem razčisti.

To se bo v kratkem moralno zgoditi in kot izgleda, v škodo kralju Georgu, ki bi mogel nazaj na grški tron samo s pomočjo angleške oborožene sile.

Upam, da vas je vse naša uredba, ki pravi, da te ščiti pred razbojniki, pa končno uvidiš, da niti policajci samega sebe in ne svojih stvari niso varni pred njimi.

John Chamazar.

Sirjenje Proletarca koristi edino le delavski stvari. Agitirajte zanj!

POTREBUJEJO TE
za oskrbovalko otrok
Pomagaj kateri materi boljše opravljati vojno delo
Pokliči svoj Volunteer Office, WABASH 0528

"Tukaj sem, pomožna oskrbovalka za otroke

ZAHVALA ZA TO GRE

AVTOMATIČNEMU ELEKTRIČNEMU ŠTEDILNIKU"

"Nisem vedela, da bom imela toliko užitka kot 'začasna' mati v oskrbovalnici za otroke podnevi. In ker mi preostaja časa, da sem lahko "Child Care Aid", se moram zahvaliti avtomatičnemu električnemu štedilniku. Ta v resnici kuha zame.

"Ko grem z doma, denem jedila v peč in naravnem kontrolniku, kdaj se naj začne kuhati, kako dolgo, in do kake vročine naj pride. In

★ ★ KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave ★ ★

KOMENTARJI

Tajnik bivše SLS, ali kar je ve, razposlalo v tisk nič koliko že bil, dokler ni pobegnil, se še med angleško in francosko teritalijansko vladlo na drugi strani, in pa Pašič s svojimi diplomati so poskrbeli, da je JRZ svojo zgodovinsko bitko na mirovni konferenci v Versaillesu in potem v ustavodajni skupščini izgubilo. Kampanja, ki jo je vedilo JRZ, je bila borba zares. Vsakdo, ki se je v nji udeleževal, ali pa jo motril le od strani, to lahko prizna. Skupno je JRZ nabralo v sklad za svojo kampanjo, pod nesrečno znamko "miliardarskega" sklada, okrog \$60.000. Delo, ki ga je izvršilo—ako bi bilo plačano—pa bi stalo res milijon in več. Tako pa je JRZ sedaj edina jugoslovanska ustanova, ki je v onih dneh nabrala najmanj denarja, a ga je najbolj pošteno potrošila. In še je ostalo nekaj tisočakov, ki jih je lahko sedaj dobil SANS, ki nadaljuje delo Jugoslovanskega republičanskega združenja.

Rusija je bila v čakaški Tribuni napadana v kartnih in v spisih poslednje mesece največ vsed tega, ker ni šla v vojno proti Japonski. A ko ji jo je napovedala, je bil pa spet ogenj v strehi. Češ, kaj smo te potrebovali? Kar pomeni, da so na tem svetu ljudje in bodo, katerim nestreši, pa stori tako ali drugače.

Father Trunku njegov duhovni kolega v A. d. z dne 8. avgusta takole bere levite:

Najmanj zadnja tri leta je (Father Trunk) naprej in naprej razlagal svoje prepiranje, da je s partizanstvom vsaj toliko vse v redu kot z vsakim pametnim človeškim opravljanjem. Na vse načine zafrkava oné, ki so opozarjali na to, kam cika in cilja partizanstvo. Taji je nevarnost za vero, tajji nevarnost za kulturo, za katoliški značaj Slovenije in splet vseh kar je kdo rekel v svari pred podpiranjem partizanstva.

Zdaj je moral naenkrat sam priznati, da je partizanstvo prineslo v Slovenijo pekel namesto svobode, pa ni toliko moža, da bi dejal posteno in brez strahopetnosti: Oprostite, zmotil sem se, zapeljal sem vas... Father Trunk ima veliko žalostnih zaslug, da je do tega prišlo celo med katoliškimi Sloveni v Ameriki... Naj si kupi precej boljše žaže za umivanje svojih rok...

John Chamazar ima v svoji koloni navado reči, "kaj pa to pomeni?" Pa bi lahko glede Trunka odgovoril, da ta stari gospod ne bo nikdar imel dobre službe, kajti ako ga denuncirajo njegovi duhovni sobratje za "titovca", "za zmotnega fajmoštra itd.", in ker je mož ob enem tudi že v letih, se mu ne bo dobro godilo tudi ako "udari" po Titu, Stalinu in Rusiji.

JRZ je v prejšnji vojni dokazovalo, da le federativna, republičanska oblika Jugoslavije, bo pravilna rešitev za ustvaritev države slovenskih narodov na Balkanu. JRZ je v ta namen imelo svoj urad, par najetih delavcev, izdajalo je mesečno revijo Jugoslav Review, posiljalo deputacije v Belo hišo in pred senatni odsek za vnanje zade-

Vsi smo veseli konca vojne!

Mar res? Kaj še! Intrige za zaretive tretje svetovne vojne, ki naj bi bila proti Sovjetski Rusiji, se pospešujejo. In če je v naši vladli ali pa v angleški količki volje zanjo, je treba ustvariti le "incident" in bo spet zažarel. Truman pravi, da kar se njega tiče, je za mir in sodelovanje. Ako bo to svoje načelo uveljavil tudi v državnem oddelku, bo mir. Potrebuje ga Rusija še bolj kakor mi. Torej čemu toliko ščuvanja proti nji?

Newburški novičar se zgraža nad Titom, češ, da se je moral radi njega Kržani s svojim razpelom umakniti iz šol. To ni toliko in na ta način res. Res je le, da so se moralni iz šol umakniti kateheti, ki so v imenu Kržanega delovali za "hitlerjev tretji rajh" in sploh za stvari, ki niso v skladu s krščanskimi nauki. Kar pa se cerkev v Sloveniji tiče, iff v Jugoslaviji sploh, bo najboljše, ako se sama loči od države, če je Tito ne bo. Tu samostojno izborni izhaja in podpirajojo tiisti, ki na en ali drug način verujejo vanjo. N. pr. verniki, in pa izkorisčevalci. Slednji zato, ker cerkev uči, ne se upirati gospodarjem,

Ali ni čudno, da pisma Rupnikovih "domobravcev", ki so služili Hitlerju skozi do nemške kapitulacije, sem "na debelo" prihajajo, ne pa pisma drugih v Jugoslaviji, ki so bili v borbi proti Nemcem in Italijanom? Nekaj je nekje gnijilega v "državi Danski"—namreč v poštrem prometu med Zed. državami in Jugoslavijo. Morda bodo v state departmantu utegnili pojasniti, kaj je narobe, in kje.

Oklic Jugoslavije za republiko je vzradostil vsakega, ki želi mir in blagostanje ne samo Jugoslaviji, ampak vsi Evropi in vsemu svetu. Ubežni kralj Peter v Angliji, kjer prejema večjo plačo kot pa ameriški predsednik, se je kajpada zelo ongal in protestiral. Češ, da so ga njegovi trije regenti izdali in jih je odslovlil. Kdo mu je izjavil napisal, je znano. Stari srbski oficirji in "diplomati", ki ga obklepajo, že civilne vojne v Jugoslaviji, ne da bi šli oni vajno, ampak da bi se podaljšali udobno, lenarsko življenje. Tito pa jim je zagödel sicer zelo ne-diplomatico, da gredo lahko v Jugoslaviji, ne da se bi šli oni vajno, ampak da bi se podaljšali udobno, lenarsko življenje. Tito pa se ne dogodi. A zdi se, da ne verjamejo v svoje tolažbe. Kajti "social-demokrat" stare sorte ni več v Evropi. In zelo se zdi, da so se tudi komunisti jaka izpametovali. Zato tudi toliko soglasja med njimi in socialisti. In ga bo še čezdalje več.

Father Baznik pise v A. d. iz Rima o strahotah, ki jih uganjajo na Slovenskem partizani nad duhovniki in verniki. Pravilni, da žive "komunistični voditelji" zelo razkošno, a njih partizanski somišljenci pa le od tega kar naradejo in naropajo po hišah." Ob enem gospod Baznik pravi, da bo v "domovini prihodnjo zimo strašna lakota." Kriv jo bo seveda Tito. A "father" Baznik ni sile. Je v Rimi na varnem. Je, kolikor se mu poljubi. Pravi, da odpotuje po ukazu 5. armadnega zbora v Palestino." Z letalom seveda. Dostavlja, da mu je ta priložnost, obiskati sveto deželo, v veliko čast. Pravilnejše, "v razvedilo". Titovi "komunisti" takih privilegijev niso deležni.

Je res neprjetno, ko se morajo ljudje, ki so vladali slovenskim krajem pod Avstrijo in potem pod Aleksandrom, toliko mučiti ob razočaranju, da je doba njihne vlade prav tako zatonila, ali pa še bolj, kot Hitlerjeva in Mussolinijeva.

Japonski cesar ni samo vladar, ampak božanstvo. Je "božji sin" in kot tak je ob enem poglavar japonskega naroda. Nekateri v našem državnem oddelku so priporočali, naj se ob zahtevah za brezpojogo kapitulacijo Japonske zahteva tudi odpravo vladarja—namreč "božjega sina"—a zmagala je struja, ki smatra, da je za "red in mir" na Japonskem najboljše, ako Hirohito ostane kjer je. Za kazen pa si lahko izberemo nižje vojne kriminalce na Japonskem, potem bo nekaj let presledka in začelo se bo spet vse po starem. Morda. Ampak po svetu vre in ljudstva zahtevajo odpravo tronov in božanstev. In starega reda, ki jih na vsakega toliko časa pahne v vojno.

Vatikan je proti atomskim bombam. A če bi bil od vsega začetka proti bombam v splošnem, bi imel za svoje moralno stališče res močan temelj. Tako pa je to le njegova nič kaj prepričevalna moralistična politi-

DOBA TISOČLETJA TRETEJGA RAJHA, ki jo je Hitler napovedal z balkona na levi gornje slike, je hitro minila. Na sliki na desni je isti balkon, a brez Hitlerja. In pod njim ter nad njim so ruševine.

ka, radi katere se je posebno po Rooseveltovi smrti, na katerega je toliko zidal, jako zasenčil.

Vojna letala so bila narejena edino zato, da sejejo smrt. Ko jih je poslal Mussolini v Španijo in v Etiopijo, ni bilo kaj posnebega zgrajanja, razen nad krioverci, ki jih je med drugimi pobjal en Mussolinijev sin in dobival kolajne v nagrado za svoja junasta. Ako je papež proti atomskim bombam, naj bo tudi proti vojnim letalom.

Kitajska je sedaj osvobojena, ampak ne izpod ekonomskih bremen. Svojih vojnih bondov se bo razbremenila z davkom, 40 odstotkov na vse vrednote, vstevši na vojne bonde, da se reši "inflacija" in pa da si pomaga k nadaljnemu dohodku. Kitajska, ki je najdalj v vojni, jo bo tudi najbolj čutila.

Razna presojanja

Piše Joseph F. Durn, Cleveland, O.

O političnem prevratu v Angliji razpravljajo vsi časopisi, ampak ne izpod ekonomskih bremen. Svojih vojnih bondov se bo razbremenila z davkom, 40 odstotkov na vse vrednote, vstevši na vojne bonde, da se reši "inflacija" in pa da si pomaga k nadaljnemu dohodku. Kitajska, ki je najdalj v vojni, jo bo tudi najbolj čutila.

Dasiravno se nekateri tolajo, na primer tukajnjšnja C. P. da, Anglia tudi pod Attlejem nadaljevala po starih potih, namreč, da bo stališče nove vlade slično kot Churchillovo, je po svetu na drugi strani zavalovalo delavske zmage največje veselje. Kajti to ni bil le politični preobrat, ampak tudi na mirem način izvršena revolucija.

Reakcija pri nas — namreč v Zed. državah, se boji tega preobrata v Angliji in že bruhajo rezultata dolveliko priznanje Churchilla, češ, da je on tista oseba, ki je rešil angleški imperij in pa da je vztrajal v vojni v najtežjih dneh.

Torej naj bo po teh razdetjih Churchill tisti človek, ki je rešil Anglijo in načeljevajoči priznanje Hitlerja.

A kaj pa delavstvo v Angliji? Vrglo se je proti najbolj obožvenemu glavarju v zgodovini, o katerem je vedelo, da je krvolčen in brutalen do skrajnosti. A pri Churchillu ni to nič pomenilo. On je hotel rešiti imperij Velike Britanije in njen kapitalistični red. To, da je bil tudi on med apizariji, — tega se seveda sedaj noče spominjati.

In ne svojih gorovov v prid Mussoliniju ter drugih fašističnih glavarjev.

Delavstvo v Angliji se je proti do božanstvu Hitlerju vrglo v borbo in žrtvovalo v nji svoje sinove, dočim je bil angleški kapitalizem tedaj še vedno pripravljen za apizartvo. To, da je Churchill s svojim razredom vred skušal rešiti imperij, mu nič ne oporeka, a kako je bilo prej, ko se je skušalo z uglasjanjem ohraniti Hitlerja, pa tudi ni pozabljeno.

Tudi ni še pozabljeno, kako se je postopal s Churchillovimi strani celo po porazju Nemčije. N. pr. kako je pomagal rojalistom v Grčiji, reakciji v Italiji in kako si je v premaganih Italijanskih kolonijah prizadel ohraniti stari sistem na krmilu. Tudi ni pozabljeno njeovo početje v Jugoslaviji.

Za sluga njegovih torijev je, da so se morale jugoslovanske partizanske (osvobodilne) čete umakniti iz Trsta in Gorice, in iz Koroške. Ko so bile jugoslovanske čete na zahtevo angleškega vrhovnega poveljstva primorale

ne oditi iz Celovca in ostale Koroške, je tamkajšnje slovensko ljudstvo kaj lahko spoznalo, kakšno demokracijo se mu obeata po tej vojni, ako bo Churchill ostal na vladni.

Ampak jasni se.

Angleško delavstvo je v volitvah meseca julija prepričelo — saj upamo tako — nadaljnje tragedije, ki so bile posledice torijske apizarske politike. Novi premier Clement Attlee je dal takoj po volitvah razumeti, da je take angleške vnanje politike, kakršno je vodil Churchill, konec in da ne bo trpel nobene take taktike, ki bi hočela pomagati fašizmu bodisi doma, v Španiji ali kjerkoli, pač pa se zares prizadeval odpraviti vroke, radi katerih smo dobili po svetu fašizem in pa svetovno vojno št. 2.

Dasiravno se nekateri tolajo, na primer tukajnjšnja C. P. da, Anglia tudi pod Attlejem nadaljevala po starih potih, namreč, da bo stališče nove vlade slično kot Churchillovo, je po svetu na drugi strani zavalovalo delavske zmage največje veselje. Kajti to ni bil le politični preobrat, ampak tudi na mirem način izvršena revolucija.

Sedaj pa se tudi naročniki omenjenega lista zgrajajo nad njegovimi lažmi. Ko jim je bilo rečeno, naj nikar ne gredo poslušati poslanec, ki so prišli govoriti na shod v Euclidu, so vseeno prišli. S tem se je dokazalo, kje so simpatije naroda.

Nedavno je tu nastala govorica, da bo Rev. Gabrovšek odšel nazaj v domovino, kjer je do te vojne v svoji stranki (SLS) veliko pomenil. Tito jim je dejal, da se vsi lahko povrnejo nazaj, brez nevarnosti, kajti prosekutirani bodo le tisti, ki so res ruvarili proti Jugoslaviji. Kam bi nepristranska porota prisodila pisce v A. d.?

V Sloveniji je baje šel po govoru tudi veleposestniški škofski "real estate". Tudi to je vzrok, čemu toliko vpitja proti osvobodilnim frontam.

Koncem minulega tedna je prišel v nam pismeno in po-kazal prva pisma iz Čehoslovaške, ki so prišla po zračni pošti.

"Kaj pa s pismi iz Jugoslavije?"

"O, teh pa še nismo dobili!"

"Čemu ne?"

"Pravijo, da je vzrok trans-

portacija."

Ta pismeno je bil v zadnjih vojnih bojih in pošto dobro spozna. A ne reče tako ne tako. Istega dne so bili v čakaških listih oglaši, da lahko pošte za \$3.50 paket potrebuje bodisi na Nizozemsko, v Grčijo, na Norvežko, v Italijo itd. Ne pa še v Jugoslavijo.

Kadar bo pošta v Jugoslavijo povsem odprta, naročite svojcem Proletarju.

Prvo nedeljo v avgustu so priredili Zarjani na fašni SNPJ izlet, kjer so zapeli med drugim tudi nekaj novih partizanskih pesmi. S "hladnim pivom" nam niso postregli, ker ga ni bilo mogoče dobiti, a kratkočasili smo se tudi brez njega.

Letos na teh izletih prostirih ni tiste živahnosti kakor smo je bili vajeni prej. Mladine ni, starejšim pa se ne ljubi več, da bi se spuščali z doma. In drugič, zima je nam uničila plesni paviljon, ker je zapadli sneg podrl streho. Treba bo torej postaviti nov paviljon, čim se razmere izboljšajo.

Ampak res izgleda, da je brez paviljona, ali kot smo mu rekli tudi dvorana, sedaj nekam pusto in prazno, pa to vidiš tudi v razpoloženju obiskovalcev. Bili so navajeni reda, ki ga sedaj ni, namreč v zabavnem smislu. Iste nekam zapiščeno, dokler se znova ne zgradi. A v prošlosti pa smo bili vajeni na teh prostorih, da je šlo vse kot po navodilih. Smo pač se zmerom v vojnih razmerah, čeprav je vojne povsod konec.

Odmevi naše velike proslave dne 8. julija še niso ponehali. Bila je uspeh, o kateri ljudje, ki so se judeležili, še govore. Skupnega prometa na nji je bil okrog \$7.000, torej je to znamenje, da je tudi čisti prebitek lepa vsota. Namenjen je ves trpec v Sloveniji.

Seveda, to zelo boli varljive okrog A. d. Hugo jim je, ker karkoli podvzamejo, takih uspehov niso v stanju doseči.

Cim bodo računi dohodkov in izdatkov omenjene priredbe zaključeni, bodo objavljeni.

Upajmo, da bo tudi priredba Sansove podružnice št. 48, ki se bo vrnila s pestrim programom dne 7. oktobra v SDD na Waterloo Rd., prav tako si jajem uspeh.

POŠTA POLITIČNO OROŽJE

Koncem minulega tedna je prišel v nam pismeno in po-kazal prva pisma iz Čehoslovaške, ki so prišla po zračni pošti.

"Kaj pa s pismi iz Jugoslavije?"

"O, teh pa še nismo dobili!"

"Čemu ne?"

"Pravijo, da je vzrok trans-

portacija."

Ta pismeno je bil v zadnjih letih spodatkni socializem nekaterih dežel. Kajti delavci — čast jim! — nikar niso bili pripravljeni iti na barikade za betv

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Glede poštnega prometa med Ameriko in Jugoslavijo

Pretekli teden je bilo omenjeno v tej koloni, da je SANS podvzel korake pri ameriških oblasteh za hitro vpostavitev poštne prometa med Ameriko in Jugoslavijo ter Primorjem. Dočim je celo v našo blivo sovražnico Italijo dovoljeno pošiljati pakete in denar iz Amerike, je za Jugoslavijo odprta le omejena pisemska pošta, za Primorje pa se ne sprejema ničesar.

Dne 9. avgusta je SANS prejel od poštnega oddelka v Washingtonu sledeči odgovor:

August 7, 1945.

Dear Mr. Kuhel:

The receipt is acknowledged of your letter of July 28, 1945, regarding the resumption of money order and parcel post service to Yugoslavia.

The question of resuming limited parcel post service to Yugoslavia is receiving the active consideration of this Department. You may be assured that as soon as transportation facilities and other conditions permit, parcel post service to that country will be resumed and all postmasters will be informed in order that they may advise the patrons of their offices. It is suggested, for that reason, that the members of the Slovenian American National Council make inquiry from time to time at their local post offices expecting the resumption of parcel post service to Yugoslavia.

A copy of your letter has been referred to the Third Assistant Postmaster General, Division of Money Orders, for attention to your requiring regarding the resumption of money order service to Yugoslavia.

Sincerely yours,
Roy M. Martin,
Acting Second Assistant Postmaster General.

Iz tega odgovora je razvidno, da poštne oblasti "aktivno razmotrovajo" o vprašanju pošiljanja paketov v Jugoslavijo in čim bo vprašanje transportacije rešeno, bo omejeno pošiljanje paketov dovoljeno. Zadevo pošiljanju denarja pa ima rešiti oddelek za poštne denarne nakanice.

Zadnja poročila kažejo, da transportacija po Jadranu še ni varna, ker vse mine še niso bile odstranjene. Tako je 7. avgusta tovorna ladja tipa Liberty zaledila ob mimo v tržaškem pristanišču in se v 30. minutah potopila. Pripeljala je iz Amerike relifne potrebščine za UNRRA. To je bil hud udarec za prebivalstvo, ki je pričakovalo živeža, oblike in drugih potrebščin. Ta nevarnost je eden izmed vzrokov, čemu ni boljše poštne zveze med Ameriko in Jugoslavijo.

Ameriški Slovenci naj sledijo priporečilu poštnega oddelka ter od časa do časa vprašajo ga lokalni pošti glede poštne zvezne Jugoslavijo.

Potsdamska konferenca in Jugoslavija

V deklaraciji o zaključkih, ki so jih na konferenci v Potsdamu sprejeli predsednik Truman, novi premier Attlee in generalni Stalin, ni bilo direktno ničesar omenjenega glede Jugoslavije. Je pa Jugoslavija direktno prizadeta, zlasti Slovenija. Vprašanje bodočnosti Trsta je povezano z zaključkom glede mirovne pogodbe za Italijo, ki jo imajo sestaviti zunanjii ministri Velike Britanije, Francije, Kitajske in Sovjetske zvezne ter ameriški državni tajnik Byrnes.

Ta mirovna pogodba za Italijo ima biti sestavljena na prvem sestanku omenjenih državnikov meseca septembra v Londonu. V njej bo odločeno glede bivših italijanskih kolonij v Afriki ter teritorijev spornega značaja. Ta teritorij je predvsem Slovensko Primorje in Trst, ki ga zahteva Jugoslavija. Ali ga bo dobila?

Premestitev angleškega feldmarsala Alexandra za vojaškega governerja Kanade je dobro znatenje. Njegova zahteve (ki jo je podprt ameriški državni podtajnik Grew), da se morajo jugoslovanske čete umakniti iz Primorja, je izvajala takozvano "tržaško krizo" in postavila angleške in ameriške diplomate v neprijetno zadrgo. Prisiljeni so bili napraviti kompromis glede okupacije Istre in Slovenskega Primorja. Bodočnost Trsta je velevažnega pomena ne samo za Slovenijo in Jugoslavijo, temveč za vse slovanske narode. Ti gledajo z velikim zupanjem v Moskvo. Ce bo Sovjetske zvezze močno podprla zahteve maršala Tita, bo Trst postavljen Jugoslaviji. S Trstem bo vse jugoslovansko zaledje, ki ga je Italija dobila leta 1918. Druga možnost je, da postane Trst mednarodno mesto pod upravo Jugoslavije, Avstrije, Ogrske, Čehoslovaške in Italije. V tem slučaju bi njegovo zaledje spadalo pod Jugoslavijo. Upanje Italije, da bo Trst zoper pod Italijo, se je omajalo ob zmagi delavske stranke v Angliji.

Bodočnost Italijanske meje bodo nedvomno zapadene v mirovni pogodbi. Vse to pomeni, da končno vprašanje Trsta in Slovenskega Primorja ne bo vse mirovne konference, temveč bo rešeno v prihodnjih par tednih. Mirovna konferenca, ki se bo vrnila najbrž prihodnjo spomlad, bo le pritisnila pečat na zaključke, ki so jih

VEC IN VEC NASIH LJUDI PRIHAJA DOMOV. Gornje je prizor ob izkrcanju naših čet z ladje Hermitage v New Yorku.

napravili pred meseci predstavniki Amerike, Sovjetske zvezze in Velike Britanije.

Zasedanje Avnoja in kongres NOF

3. avgusta se je pričelo zasedanje AVNOJA (parlamenta) v Belgradu. Baviti se ima z resnimi problemi, ki so zajeli Jugoslavijo po osvobodilni boroži v razdobju, predno se vršijo na rodne volitve o vprašanju bodoče oblike vlade.

Našemu rojaku drju. Zoretu kličemo: Dobrodošel v Srednji zapad in Joliet!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

USSR v vojni proti Japonski veliko pridobil

pomagala. In Japonska pa si je umisliла vzhodno Sibirijo pod svojim vplivom in Mandžurijo pa za popolnoma svojo lastnost.

Iz Sibirije se je monala par let po boljševiški revoluciji na "željo" ameriške in angleške vlade umakniti, a odločila se je, da kar se Kitajske in njenega bližnjega vzhoda tiče, pa mora pod njeni oblasti.

Ko je bila Japonska v tej

napravila, ki se je imel vršiti isti dan.

Prireditev se bo vršila v farnem parku in pričakuje se velika udeležba.

Našemu rojaku drju. Zoretu kličemo: Dobrodošel v Srednji zapad in Joliet!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

SMRT NA GRMADI

... Dež, lije. Velika sodna dvorana v leseni palači je vsa polna pare, ki hlapa iz belih halj bojevnikov, ki se tu suše. Zrak je pol vonja po masti in olju, s katerim imajo namazane glave.

Pred sodnim stolom sedi grbec Woudtie. To je dvorski novec in ob enem manifestaciju med uglednimi in neuglednimi ljudmi. Tukaj časito grbce, a jih ob enem uporabljajo za vse nelepce reči.

Ko je princ vstopil, norčavo oblečen norec vzdigne prestol nad svojo glavo. Ko princ sede, se zvija Waaudievo močno, malo telo pod težo, ali vseeno dobro vzdružje ravnotežje.

Obraz obtoženega je pamezen in bojevit. Na hrbitu mu visi težak kamen. Ogonoma veriga veče roke.

Princ ga ne zasljiše sam, temveč šepeta vprašanja na ušesa svojega zastopnika, kateremu pravijo "kraljevska usta."

Postavlja mu vprašanje za vprašanjem. Obtoženi odgovarja na vsako vprašanje samo zeno, takoreč skozi zobe iztisneno besedo:

"Pes. Pes."

Ta divji dialog konča obsoda:

"Ognjena smrt v mušlinu."

Kazeri je prav za prav nezakonita. Tako sežigajo tiste, ki so poskušali ubiti kralja. Prince pa ni kralj, pač pa trdi, da bo nekoč kralj.

"Zažgati."

Naj omenim tu iskro človečnosti. Nek evnuh se je onesvesnil. Ali princ, dostojanstveniki, grbec in krvnik se ne zganejo.

Ogenj nahalno zaprasjeta. Vonj po medu postaja vse močnejši... Prilete roji čebel, ker jih ta močan medov vonj privablja. A dim jih odganja. Majhni, modri plamenčki plapajo okrog mrtvaške halje obsojenčeve.

Stražar sunči z nogami psa, katerega civiljenje ogluši smrtni krik obsojenčev.

Štirje najvišji dostojanstveniki obstopijo grmado. To so poveljnik garde, ki je ubil že 25 sovražnikov, 5 slonov, 10 levov in 3 nosoroge. Poveljnik straže, "za red in mir", ki je ubil že 15 sovražnikov, 3 slone, 10 levov. Poveljnik levega krila in kot četrti, poveljnik desnega krila, kateremu po domači pravijo "morilec".

Clovek, ki se kadi in gori v njihovi sredini, poskuša vse, da skoči iz grmadi. Načinkrat skoči tako visoko, kakor človek sploh more skečiti. Zvrne se po tleh. Tisti štirje dostojanstveniki ga z divjim prekljinjanjem dvignejo in drže na ostrinah kopja. Peklenski prizor — da, ta izraz je še preskromen.

Zivo telo gori s plamenom, pet metrov visokim.

Divje orgje pjianstva, zasepljenosti in strahu, smrtne naslane in okrutnosti, objamejo množico. Divja pesem gluši grozne smrtne krike obsojenče...

Naposled je končano.

Opirajoč se na dveh moških, korača princi okrog trupla.

Ko odvijejo truplo, se vidi:

Nesrečen človek je tako jokal,

da so ostale njegove oči popolnoma nepoškodovane od ognja.

Gledale so vse velike, sveže v prodirno, kakor oči živega človeka, in strašna obtožba in provlečenje.

Eno uro pred usmrtiltvijo pri-

nesrečen človek je tako jokal,

da so ostale njegove oči popol-

no na višku svoje moči, je bilo pod njeno oblastjo okrog 400.000.000 ljudi. Prebivalstvo njenih otokov znača približno 70 milijonov in to je vse, kar ji Zed. država, Anglija in Rusija mislijo pustiti.

To je kaj pada za sanjave japonske imperialiste ogromna izguba. Tako velika, da si je nitro predočiti ne morejo. Za svojo omamčenost pa se izgovarjajo na atomske bombe.

Od decembra 1941, ko so Japonci udarili na Pearl Harbor, na Filipine itd., se je torej veliko spremenilo. Pred vsem to, da je Japonska nehalo biti vesela. In pa, da je Sovjetska unija pridobila s porazom Japonske v Aziji veliko več kot pa je kdajkoli imela tam pod carij.

Mandžurija, velika dežela,

bogata na prirodnih zakladih, z okrog 44 milijoni prebivalci, postane sedaj bolj pod rusko kontrolo kot kdajkoli pod carji. In enako notranja Mongolija. Port Arthur bo spet rusko prisostni, ki je prosto ledna vse dni v letu. Vladivostok je pozimi zamrznjen. In Sovjetska unija dobi nazaj mandžurske železnice, ki so jih ji Japonci vzel, pritiskom, deloma pa jih je že v Leninom sama izročila Kitajcem. Ampak Kitajci niso bili dovolj močni, da jih bi obdržali in Stalin smatra, da tudi sedaj niso in da ne bodo v bojo. Zato se na Kitajsko ne bo zanašal. Tako bo prišlo pod sovjetsko kontrolo ogromen kos zemlje, česar sicer v Washingtonu in v Londonu niso veseli, a vse okolščine so Rusiji v prilog.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi Kitajci menijo, da to morda ni slab za njihino deželo, ker se pod sovjetsko vlado nadejajo več pravic in boljšega življenskega standarda, kot pa so ga poznali doslej pod kraljinskimi vlado.

Mnogi

THE AMERICAN SWELLED HEAD

America is going to come out of this war with a swelled head, at least in some respects. We have had occasion to produce war material unhampered by air raids, to draw upon unlimited natural resources. What shortages there have been, we have overcome with a flourish thru our superior research. We have broken world records left and right, our fighting men have been superior, our standards of living are superior, our shores have been impenetrable, our spirit has been undaunted. We will be the leading nation in the post-war world, our supremacy contested only by Russia.

So we are told, and we tend to take it seriously. We have for a long time had a world-record complex anyway. Any record from Pumpkinville to New York has unquestionably been a world's record without further research. Tho we are awakening to the responsibilities of world citizenship, it does not cover up our feeling of superiority.

We cannot effect the intent of the World Charter if we let our swelled head get the best of us. We must allow the ingenuity and human qualities of other peoples to rank on a par with ours if we are to succeed in keeping peace. We must remember that an American of German origin is no better than a German in Germany, except as influenced by surrounding. The cloth is the same, tho the climate may be different. We must consider whether the homesick GI who writes that there is nothing like the good ol' USA wouldn't speak more highly of those other countries if he wasn't in mud and terror up to his waist and if the ordinary facilities of living weren't all blown to smithereens and if he knew the people well enough to tell that it was their human qualities that count and not their tattered clothing—and if he wasn't so very lonely.

The high-handed conduct of our military government in Germany, compared to the sensible tactics of the practical Russians illustrates our swelled-head psychology. At home, our superiority complex over the American way of life is sorely punctuated by indifference and lethargy in democratic participation. It's the overconfident athlete who stops training. We face a post-war hangover many times greater than the one after the first World War. Can we avoid the cracking up that the Roman Empire was unable to stave off? I cannot predict, but you and I can form the bulwark of the first line of defense.—Taisto Hayrien in The Cooperative Builder.

REJOICE AT DEFEAT OF WINSTON CHURCHILL

The elimination of Winston Churchill, the Prime Minister of Great Britain, as an international leader was accepted by the working people of the world with satisfaction and considerable elation.

Mr. Churchill succeeded Mr. Chamberlain, neither of whom typified the aspirations, desires or the tribulations of the common people of England or anywhere else. Both of these gentlemen typified the laissez faire philosophy of the 19th century. It remains one of Rudyard Kipling's "Only a bone and a hank of hair," and they couldn't and they wouldn't understand. By the actions of Mr. Churchill it seems at least that the liberal, social, economic and political trend that is so obvious to everybody else was unseen and unknown by him.

Winston Churchill was an aristocrat and a tyrant by nature and training. It can almost be said that the rise of Mr. Churchill to the pinnacle of eminence was occasioned by the policies pursued by the government of the United States since the invasion of Poland. The vote of the English people and accession to power of the Labor Party astounded the world almost as much as the Russian Revolution of 1917 and its effects will be felt and noticed in every country in the world. Even America with its blatant expressions of democracy is feeling the impact of a changing world. The defeat of Churchill must be considered a victory for humanity. It is regrettable that his constituency re-elected him to the House of Commons.—The Montana Labor News.

ANOTHER PLEA FOR TAX-BURDENED POOR

There has been a good deal of talk about the effect of the "tax adjustment" bill passed by Congress a few days ago. Some commentators seek to dispose of it as "just a bookkeeping transaction." The "Wall Street Journal" says the bill is "worth five billion dollars to business." In this instance, we think the "Journal" may be accepted as an authority. Other observers believe business will benefit to the extent of seven billions.

Whatever the exact figure may be, it is so large that LABOR feels it is justified in again calling attention to the plight of the worker who is unfortunate enough to be in the lower-wage brackets.

The minority report of the Ways and Means Committee insists that we have in this country, at this hour, 21,000,000 persons whose incomes are less than \$1,000 a year, and yet they pay \$500,000,000 in taxes every year to local, state and Federal governments. That's "blood money."

Furthermore, there are 24,000,000 persons with incomes between \$1,000 and \$2,000, and each year they pay "in excess" of \$4,000,000 in taxes to local, state and Federal governments. Needless to say, among these are millions of men and women with families to support. Will anyone seriously

question that the tax burden they are bearing is altogether unreasonable?

Having dealt so generously with business, isn't it obvious Congress should lose no time in going to the rescue of these low-wage workers?—Labor.

How Do You Do?

By H. BEDFORD JONES

"How can you, friend?" the Swede say;

The Dutch, "How do you fare?"

"How do you have yourself today?"

Has quite a Polish air.

In Italy, "How do you stand?"

Will greet you every hour;

In Turkey when one takes your hand,

"Be under God's great power!"

"How do you carry you?" is heard

When Frenchmen so inquire;

While Egypt's friendly greeting word

Is, "How do you perspire?"

Then may thy shadows never grow."

The Persian wish is true;

His Arab cousin, bowing low,

Says, "Praise God! How are you?"

But oddest of them all is when

Two Chinese meet, for thrice

They shake their own two hands,

and then

Ask, "Have you eaten rice?"

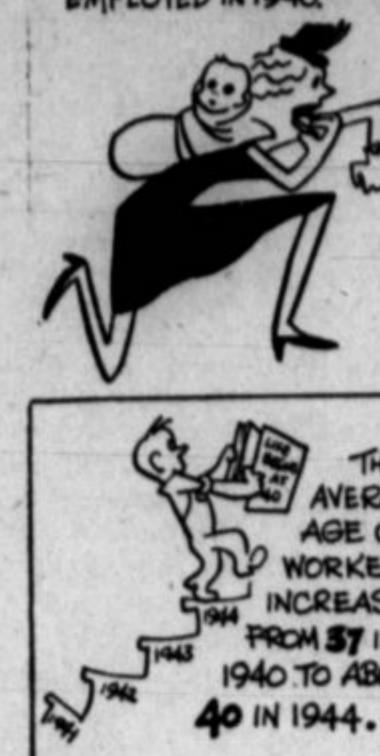
FULL EMPLOYMENT? LET FREE ENTERPRISE DO IT!

Full employment would be incompatible with the free enterprise system which carries with it the right to a normal float of unemployed. — John F. Finnerty, an executive director of the CED, to a meeting of the Investment Bankers Association.

If the people living in slums don't like them, let them move out. Some people like to live in one room shacks. There is no solution to this problem. Certainly industry doesn't intend to attempt the impossible.—John W. Scoville, economist of the Chrysler Corporation, at a conference on postwar problems.

THE MARCH OF LABOR

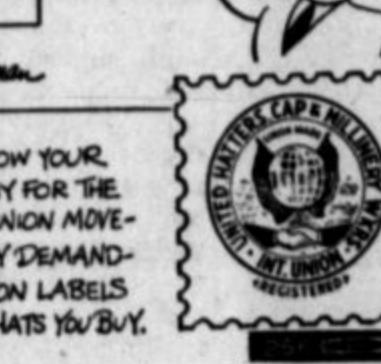
400,000 MOTHERS WITH CHILDREN UNDER 10 WERE EMPLOYED IN 1940.

THE AVERAGE AGE OF WORKERS INCREASED FROM 37 IN 1940 TO ABOUT 40 IN 1944.

FOR YOUR COUNTRY—
FOR YOURSELF—
BUY BONDS!
REGULARLY!!!

YOU SHOW YOUR SYMPATHY FOR THE TRADE UNION MOVEMENT BY DEMANDING UNION LABELS IN THE HATS YOU BUY.

25¢

STAMPS

UNITED STATES CIVIL SERVICE COMMISSION

REGULATED

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049